

บทที่ 7

การจัดการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน

ขอบข่ายของเนื้อหา

1. ความมุ่งหมาย
2. การจัดการสอนสุขศึกษา ได้แก่ การจัดการสอนโดยตรง การจัดการสอนแบบสหสัมพันธ์ และการจัดการสอนแบบบูรณาการ
3. สรุป
4. คำถามและกิจกรรมท้ายบทที่ 7

จุดประสงค์ในบทที่ 7

เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถดังต่อไปนี้

1. ระบุความมุ่งหมายการจัดการสอนสุขศึกษาในโรงเรียนได้
2. อภิปรายการจัดการสอนโดยตรง การจัดการสอนแบบสหสัมพันธ์และการจัดการแบบบูรณาการได้
3. ยกตัวอย่างการจัดการสอนแบบสหสัมพันธ์ได้

บทที่ 7

การจัดสอนสุขศึกษาในโรงเรียน

ความนำ

การจัดสอนสุขศึกษาในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสุขภาพ เกิดทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย และเกิดการปฏิบัติหรือสุขปฏิบัติจนเป็นนิสัยที่เรียกว่าสุขนิสัย ซึ่งในการจัดสอนสุขศึกษาในโรงเรียนนั้น สามารถสอนได้โดยตรง สอนแบบสหสัมพันธ์ และจัดสอนแบบบูรณาการ

การจัดสอนสุขศึกษา (Health Instruction) ในโรงเรียน หมายถึงทางโรงเรียน จัดมวลประสบการณ์ความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนการปลูกฝังทัศนคติที่ดีที่ถูกต้องทางด้านสุขอนามัย เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านสุขภาพ

1. ความมุ่งหมาย

การสอนสุขศึกษาในโรงเรียน เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงของโรงเรียนที่จะต้องให้การศึกษาด้านเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยแก่นักเรียนซึ่งมีความมุ่งหมาย ดังต่อไปนี้

1. ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย เช่น
 - การรักษาอวัยวะต่าง ๆ
 - การรับประทานอาหารอย่างมีประโยชน์และคุณค่า
 - การออกกำลังกายและการพักผ่อน
2. เพื่อเป็นการปลูกฝังให้เกิดทัศนคติที่ดีที่ถูกต้องทางด้านสุขภาพ
 - มีความคิดที่ดีในการรักษาสุขภาพของตนเอง
 - มีความเชื่อในการรักษาทางการแพทย์แผนปัจจุบัน
 - มีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการแปรงฟัน

3. แก้ไขส่วนบกพร่องของร่างกาย และป้องกันสุขภาพอนามัยของนักเรียนมิให้เสียไป
เช่น

- รักษาฟันอย่างถูกวิธี
- รักษาทรวดทรงในอิริยาบถต่าง ๆ
- รักษาสายตามิให้สั้น ยาวและเอียง

4. เพื่อให้ความรู้ทางสุขภาพแก่ประชาชนในอนาคต เช่น

- เด็กนักเรียนมีความรู้ทางสุขภาพ ต่อไปภายภาคหน้าเมื่อเจริญเติบโตก็ยังสามารถนำความรู้ทางสุขภาพไปใช้อีก

- ประชาชนจากชุมชนเอาตัวอย่างจากทางโรงเรียนไปปฏิบัติตาม

5. ช่วยขจัดความเชื่อที่ผิด ๆ เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย เช่น

- ความเจ็บป่วยเป็นการลงโทษของเทพดาฟ้าดิน
- ผู้หญิงเป็นประจำเดือนห้ามดื่มน้ำมะพร้าว
- เป็นแผล ห้ามรับประทานอาหารประเภทเนื้อ ไข่

6. ให้นักเรียนหันมาสนใจ และนิยมในทางการแพทย์สมัยใหม่ เช่น

- แชนท์ทำให้แพทย์เข้าเฟือกอย่างถูกต้อง
- เจ็บป่วยไปพบแพทย์แผนปัจจุบัน
- เนืองอกใช้วิธีศัลยกรรม

7. ให้นักเรียนดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนอย่างมีความสุข เช่น

- มีสุขภาพทางกายดี
- มีสุขภาพจิตที่ดี
- ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี

2. การจัดการสอนสุขศึกษา

ในการสอนสุขศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสม ซึ่งจะแบ่งการจัดการสอนออกเป็น 3 แบบ คือ

2.1 การจัดการสอนโดยตรง (Direct Teaching)

2.2 การจัดการสอนแบบสหสัมพันธ์ (Correlation)

2.3 การจัดการสอนแบบบูรณาการ (Integration)

2.1 การจัดการสอนโดยตรง หมายถึง การจัดการสอนไปตามหลักสูตรหรือประมวลการสอน แผนการสอน หรือโครงการสอนวิชาสุขศึกษาของโรงเรียนตามกำหนดเวลา หรือชั่วโมงที่ได้ระบุไว้ในตารางสอน เป็นรายชั่วโมง สัปดาห์หรือปีซึ่งมีการกำหนดชั่วโมงสอนเป็นรายสัปดาห์ ๆ ละ 1 ชั่วโมง ทั้งในระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับชั้นมัธยม โดยใช้ระบบหน่วยกิต

2.2 การจัดการสอนแบบสหสัมพันธ์ เป็นการจัดการสอนเป็นรายวิชา ๆ ไปเช่นเดียวกับการจัดการสอนโดยตรงเหมือนกัน แต่จัดให้มีเนื้อหาหรือทักษะของบางวิชาหรือทุก ๆ วิชาสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี เช่น วิชาสุขศึกษามีความสัมพันธ์กับวิชาพลศึกษา วิทยาศาสตร์และสังคมศึกษา ส่วนวิชาสุขศึกษามีความสัมพันธ์น้อยลง คือ ภาษาไทย ศิลปศึกษา ภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ ในการสอนสุขศึกษาให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ นั้น ความสัมพันธ์ควรจะต้องเป็นไปทั้ง 2 ทาง หรือเรียกว่า "กระบวนการคู่" (Two Way Process) คือ ไม่ใช่สอนวิชาอื่น ๆ ให้สัมพันธ์กับวิชาสุขศึกษาเพียงฝ่ายเดียว แต่จะต้องสอนวิชาสุขศึกษาให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน ซึ่งอาจจะดำเนินการได้ดังต่อไปนี้

2.2.1 จัดสอนให้สัมพันธ์กับวิชาพลศึกษา

วิชาพลศึกษามุ่งส่งเสริมให้นักเรียนทุกคน มีสุขภาพอนามัยดี มีความแข็งแรง อุดม และทำให้อวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผักหักให้มีทักษะเบื้องต้นในการเคลื่อนไหว เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการทำงานประจำวัน ซึ่งหัวข้อเรื่องอาจจะนำมาสัมพันธ์ หรือสอดแทรกในวิชาพลศึกษา คือ

- 1) การรักษาสุขภาพอนามัยของร่างกายให้มีสมรรถภาพดี โดยการ
 - ออกกำลังกายที่เหมาะสม
 - รับประทานอาหาร
 - การพักผ่อน

- 2) การปฐมพยาบาล และการรักษาการบาดเจ็บจากกีฬา เช่น
 - การปฐมพยาบาลข้อเคล็ด ขัดยอก กล้ามเนื้อฉีก
 - การผายปอด
 - การเข้าเฝือกเมื่อกระดูกหัก
- 3) การตรวจร่างกายจากแพทย์กับการเล่นกีฬา และเรียนกิจกรรมพลศึกษา
 - ควรตรวจสภาพทั่ว ๆ ไปของร่างกาย เพื่อไม่ให้เป็นผู้สมัครใน
การเรียนกิจกรรมพลศึกษา
 - ตรวจสภาพของหัวใจ ปอด
- 4) ประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น
 - ผ่อนคลายความตึงเครียดของประสาท
 - มีความสนุกสนาน
- 5) ความสัมพันธ์ระหว่างการเล่น การออกกำลังกายและการพักผ่อน
 - ออกกำลังกายพอเหมาะ
 - พักผ่อนเพียงพอ
- 6) ความสัมพันธ์ระหว่างอาหาร กับการฝึกความแข็งแรง
 - รับประทานอาหารเพียงพอกับความต้องการของร่างกายกับการที่
ร่างกายได้ใช้พลังงานไป
- 7) ความปลอดภัยในการเล่นกีฬา
 - หลีกเลี่ยงอุบัติเหตุจากการกีฬา
 - เลือกกีฬาที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายของตน
- 8) การส่งเสริมทรวดทรงกับสุขภาพ
 - สุขภาพทางร่างกายแข็งแรง มีทรวดทรงดี
- 9) ความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจ กับร่างกายในการพัฒนาการของบุคคล
 - จิตใจแจ่มใส
 - ร่างกายแข็งแรง

2.2.2 จัดสอนให้สัมพันธ์หรือสอดแทรกในวิชาวิทยาศาสตร์

วิชาวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวกับชีววิทยา เป็นวิชาที่เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตตลอดจนการทำงานของอวัยวะ ซึ่งจะเกี่ยวกับหัวข้อศึกษา ดังต่อไปนี้

1) ความเจริญเติบโตของเซลล์ และสิ่งที่มีผลกระทบต่อความเจริญเติบโต

2) ความรู้ในเรื่องการสืบพันธุ์

3) การทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย

4) ความรู้ในเรื่องการป้องกัน รักษาและสงวนคุณค่าอาหาร

5) เชื้อโรคบางชนิด

2.2.3 จัดสอนให้สัมพันธ์กับวิชาสังคมศึกษา

วิชาสังคมศึกษา ได้ศึกษาความเป็นมาในอดีตทางสังคม ทางวัฒนธรรม และสภาพปัจจุบันทางการเมือง ศิลธรรม ซึ่งอาจสอนให้สัมพันธ์กับวิชาสังคมศึกษาได้โดย

1) ความรับผิดชอบของบุคคลในเรื่องสุขภาพอนามัยของตนและส่วนรวม

2) ความรับผิดชอบของรัฐในด้านสุขภาพ

3) ความรู้ใหม่ ๆ ในการป้องกันโรคและรักษาโรค

4) ศึกษาสิ่งแวดล้อมการวางผังเมืองให้ถูกสุขลักษณะ

5) การจัดหน่วยนันทนาการในโรงเรียนและท้องถิ่น

6) อันตรายจากจราจรและกฎหมายคุ้มครอง

7) ความเจริญและการเปลี่ยนแปลงของบ้านเมือง

8) ความรู้เรื่องสุขภาพของประชาชนในท้องถิ่น

2.2.4 จัดสอนสัมพันธ์ในวิชาคหกรรมศาสตร์ ได้ดังนี้คือ

1) การจัดบ้านและสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ

2) คุณค่าของอาหาร เตรียมอาหารและการเก็บรักษาถนอมอาหาร

3) การพยาบาลผู้ป่วยในบ้าน

4) การพัฒนาการของเด็กและการเลี้ยงดู

- 5) ปัญหาและความรู้เรื่องการแต่งงาน
- 6) ความรู้ในการใช้อุปกรณ์ภายในบ้านให้ถูกสุขลักษณะ
- 7) การแต่งกาย การใช้เสื้อผ้า และการรักษาอย่างถูกสุขลักษณะ
- 8) การใช้ยาประจำบ้าน

2.2.5 จัดสอนสัมพันธ์ในวิชาลูกเสือและอนุภาษา

- 1) สอนวิชาการปฐมพยาบาล
- 2) การตั้งค่ายถูกสุขลักษณะ
- 3) การทำน้ำสะอาดไว้ดื่มและใช้
- 4) การสร้างและรักษาห้องน้ำห้องส้วม
- 5) การกำจัดขยะมูลฝอย
- 6) การรักษาความสะอาดของค่าย
- 7) การหุงต้มอาหารให้ถูกสุขลักษณะ
- 8) การออกกำลังกายให้เป็นประโยชน์

2.3 การจัดสอนแบบบูรณาการ หมายถึง การจัดสอนที่เป็นไปตามหลักสูตร หรือประมวลการสอนของแต่ละโรงจัดขึ้น ซึ่งเรียกหลักสูตรนั้นว่า Core Curriculum ซึ่งเป็นการสอนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นศูนย์กลาง (A Central Topic) โดยนำเอาความรู้จากหลาย ๆ วิชา มาผสมผสานกัน เป็นการสอนแบบหน่วย (Unit Teaching) ซึ่งจะต้องเป็นหลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum) เหมือนกัน

หลักสูตรวิชาสุขศึกษา

สอนทุกระดับ เพราะจะทำให้เกิดความรู้ต่อเนื่องกัน อันจะมีผลทางปฏิบัติจริง ๆ

เวลาเรียน 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

เนื้อหา คำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- ระดับวัย
- เพิ่มความยากขึ้น ๆ เมื่อระดับสูงขึ้น

ปัญหาในการจัดสอนสุขศึกษาในโรงเรียน

1. ผู้บริหารโรงเรียนขาดความเข้าใจ และไม่เห็นคุณค่าของวิชาสุขศึกษา
2. ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของวิชาสุขศึกษา

หลักสูตรแบบบูรณาการ คือ หลักสูตรที่จะต้องกำหนดปัญหาชีวิตขึ้นก่อนแล้วจึงสอนวิชาการต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหา
เหล่านั้น

3. สรุป

การจัดสอนสุขศึกษาในโรงเรียน แบ่งการจัดสอนออกเป็น 3 แบบ คือ การจัดสอนโดยตรง ในชั่วโมงวิชาสุขศึกษา โดยครูสุขศึกษา การจัดสอนแบบสหสัมพันธ์ คือการจัดสอนสอดแทรกในวิชาอื่น ๆ เช่น วิชาพลศึกษา วิทยาศาสตร์ คหกรรมศาสตร์ และวิชาลูกเสือ อนุภาค ส่วนการจัดสอนแบบบูรณาการ เป็นการจัดสอนตามหลักสูตรที่นำวิชาหลายๆ วิชามาผสมผสานกันเป็นหน่วยขึ้น

4. คำถามและกิจกรรมประกอบท้ายบทที่ 7

1. ท่านจงระบุความมุ่งหมายของการจัดการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน ว่ามีอะไรบ้าง
2. ท่านจงอภิปรายการจัดการสอนโดยตรง การจัดการสอนแบบสหสัมพันธ์ และการจัดการสอนแบบบูรณาการมาพอเข้าใจ
3. ท่านจงยกตัวอย่างการจัดการสอนแบบสหสัมพันธ์มาพอสังเขป